

NOWE

na
100%

REPETYTORIUM

SZKOŁA
PODSTAWOWA

JĘZYK **POLSKI**

ZGODNE
Z WYMAGANIAMI
CKE

omówienia
wszystkich lektur

**pewniak
na teście**

pewniaki
na test

niezbędne
wiadomości

osiągniesz
najwyższy wynik

klasy
4-6

NOWE *na 100%*
REPETYTORIUM
SZKOŁA
PODSTAWOWA

JĘZYK **POLSKI**

klasy
4-6

Autorzy:

Zespół redakcyjny Wydawnictwa GREG®

Wykorzystano materiały:

Jakuba Bączyńskiego, Karoliny Cichockiej, Olgi Gradoń,
Adama Karczewskiego, Anny Kremiec, Jakuba Matusiaka,
Damiana Molickiego, Izabeli Nałódki, Agnieszki Nawrot,
Marioli Rokickiej, Doroty Stopki, Lucyny Szary,
Aldony Szóstak, Barbary Włodarczyk, Bogumiły Wojnar,
Kamili Zawadzkiej, Marii Zagnińskiej

Redaktor prowadzący serii:

Agnieszka Antosiewicz

Redakcja i korekta:

Karolina Rymut-Kościelniak, Konrad Stanilewicz,
Maria Zagnińska

ISBN: 978-83-8186-192-2

wydanie I

© Copyright by Wydawnictwo GREG® Sp. z o.o.

Wydawnictwo GREG®

ul. Klasztorna 2B
31-979 Kraków
tel. (12) 680 15 50
www.greg.pl

Księgarnia internetowa: www.greg.pl

Znak firmowy GREG® zastrzeżony w Urzędzie Patentowym RP.
Wszystkie prawa zastrzeżone.

Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana
lub przedrukowana bez pisemnej zgody Wydawnictwa GREG®.

Layout i skład:

Pracownia Register

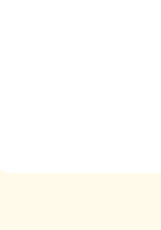
Okładka:

Aleksandra Zimoch

Wykorzystano zdjęcia:

Trendsetter Images / Shutterstock.com

**POZNAJ POZOSTAŁE
REPETYTORIA!**

NOWE

na
100%

REPETYTORIUM

SZKOŁA

PODSTAWOWA

JĘZYK **POLSKI**

klasy
4-6

Drogi uczniu!

Trzymasz w ręku *Nowe repetytorium szkoła podstawowa język polski* dla klas 4–6, które jest najnowszym i najbardziej aktualnym zbiorem informacji z przedmiotu, którego będziesz się uczyć. Książka jest w pełni zgodna z podstawą programową, dzięki czemu możesz być pewien, że znajdziesz tu **wszystkie informacje, których potrzebujesz**, i żadnych zbędnych treści. Materiał jest przedstawiony prostym i zrozumiałym językiem, podzielony na rozdziały i podrozdziały wyodrębniające to, co ważne – to wszystko pomoże Ci w nauce i ułatwi ją. Znajdziesz tutaj **omówienia lektur i wierszy oraz przystępnie napisany dział językowy i gramatyczny**, które zawierają pełny zestaw wiadomości z klas 4–6 szkoły podstawowej.

Znakiem rozpoznawczym repetytorium jest znajdujący się na marginesach **znaczek „pewniak na teście”**. Wskazuje on treści, które zazwyczaj pojawiają się w pytaniach we wszelkich testach sprawdzających wiedzę, a także w podręcznikach i na klasówkach. Warto zwrócić na nie szczególną uwagę – jest duże prawdopodobieństwo, że i Ty spotkasz się z pytaniami o te zagadnienia!

Nasze repetytorium z pewnością pomoże Ci przygotować się do lekcji, sprawdzianu, odpowiedzi czy klasówki. Przejrzysta forma książki i jej przyjazna dla oka, kolorowa szata graficzna sprawią, że chętnie będziesz sięgał po tę pozycję przy codziennej nauce. Jesteśmy pewni, że łatwość pracy z nią sprawi, że w przyszłości będziesz korzystać też z drugiej części książki, przeznaczonej dla klas 7–8 – pamiętaj o niej już teraz!

Z *Nowym repetytorium szkoła podstawowa język polski* z całą pewnością ten przedmiot nie będzie miał przed Tobą żadnych tajemnic!

Autorka
i Wydawnictwo GREG

UWAGA!

Wskazuje informacje, które mogą pojawić się na teście lub sprawdzianie.

Spis treści

ANALIZA I INTERPRETACJA

Co to jest utwór literacki?	8
Wybrane gatunki literackie	9
Jak zbudowany jest utwór literacki?	12
Interpretacja utworów literackich – proza	13

*Podkreśliliśmy
najważniejsze lektury!*

OBOWIĄZKOWE DO PRZECZYTANIA

Akademia Pana Kleksa Jan Brzechwa.....	24
Kajko i Kokosz. Szkoła latania Janusz Christa	41
Mikołajek René Goscinny, Jean-Jacques Sempé	47
Bajki Ignacy Krasicki	59
Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa Clive Staples Lewis	65
Pan Tadeusz (fragmenty) Adam Mickiewicz	79
Chłopczy z Placu Broni Ferenc Molnár	89
Hobbit, czyli tam i z powrotem John Ronald Reuel Tolkien	97
MITY GRECKIE – informacje	111
Narodziny świata i człowieka	113
Prometeusz	114
Dedal i Ikar	115
Demeter i Kora	116
Dwanaście prac Heraklesa	117
Szyf	120
Tezeusz i Ariadna	121
Mitologizmy	123
LEGENDY – informacje	124
Bazyliszek	124
Lech, Czech i Rus	125
O Piaście Kołodzieju	125
Smok wawelski	126
Stopka królowej Jadwigi	127
Syrena	127
Wanda	128
Złota kaczka	129
BAŚNIE	130
Śnieżka Jakub i Wilhelm Grimmowie	130
Kopciuszek Charles Perrault	133
Bajka o rybaku i rybce Aleksander Puszkina	135
BIBLIA	138
Stary Testament – Księga Rodzaju	138
Nowy Testament – przypowieści o miłosiernym Samarytaninie, o talentach	140
Biblizmy	143

POEZJA

Jak czytać wiersze i jak je zrozumieć?	150
Podmiot liryczny – osoba mówiąca w wierszu	151
Adresat wiersza	153

Środki stylistyczne	154
Budowa wiersza	156
Rymy.....	157
Interpretacja utworu poetyckiego – krok po kroku.....	160

OMÓWIENIE UTWORÓW POETYCKICH

*Tu znajdziesz omówienia ponad 90 wierszy
obowiązkowych oraz z podręczników*

Szczegółowy spis wierszy	148
Jan Brzechwa.....	164
Konstanty Ildefons Gałczyński.....	167
Anna Kamieńska.....	171
Joanna Kulmowa	173
Adam Mickiewicz	177
Juliusz Słowacki	182
Leopold Staff	184
Julian Tuwim	187
Jan Twardowski	189
PIEŚNI PATRIOTYCZNE	192
Mazurek Dąbrowskiego.....	109
Boże, coś Polskę	193
Czerwone maki na Monte Cassino.....	193
Rota (Nie rzucim ziemi, skąd nasz ród).....	194

Części składowe wypracowania	196
Zróznicowanie wypowiedzi	198
Jak napisać.....	201
Rozprawka	201
Opowiadanie	207
Opis	213
Charakterystyka postaci	221
Sprawozdanie	228
Pisma użytkowe	230
Dedykacja	230
List (list otwarty, list prywatny).....	231
Notatka	237
Ogłoszenie	239
Plan	240
Podziękowanie	242
Zaproszenie	243
Życzenia	245

Głoska, litera, sylaba, akcent	248
Fleksja – nauka o częściach mowy	250
Składnia – nauka o zdaniu	275
Zróznicowanie języka	297
Elementy retoryki	301

**CZYTANIE UTWORÓW
LITERACKICH**

Co to jest utwór literacki?

W życiu codziennym otaczają nas różne teksty. Jak już na pewno wiesz, **tekstem można nazwać każdy zapisany ciąg słów, który stanowi skończoną całość i przekazuje określone treści**. Teksty mają różne funkcje – istnieją teksty użytkowe (np. reklamy), publicystyczne (np. artykuły w prasie), naukowe (przekazujące wiedzę z jakiejś dziedziny).

Istnieją także **teksty literackie, potocznie zwane literaturą piękną**. Mają one charakter artystyczny i w przeciwieństwie do innych tekstów **pełnią funkcję estetyczną**.

Na czym dokładnie polega różnica?

Odwołajmy się do przykładów z życia codziennego: jeśli poeta pisze wiersz, to chce, żebyś ty jako czytelnik uznał, że wiersz jest ciekawy i przedstawia jakąś scenę, obraz poetycki, coś ważnego; natomiast twórca reklamy pasty do zębów nie chce, aby ona była tylko ciekawa i ładna, lecz żeby była tak skuteczna, abyś kupił tę pastę. Innymi słowami: jednym z celów, jaki stawia przed sobą twórca tekstu literackiego, jest stworzenie dzieła, które wywrze na odbiorcy wrażenie estetyczne – zachwyci go, zaciekawi, zaintryguje. Metodą, dzięki której autor to osiąga, jest określony sposób posługiwania się językiem – i dlatego właśnie opisując utwory literackie, zwracamy uwagę na to, jakim językiem są napisane i jak zostały skonstruowane.

Na lekcjach języka polskiego będziesz zajmować się interpretacją utworów literackich – czytanych lektur i wierszy. Co to oznacza?

Interpretacja utworu literackiego – przeanalizowanie utworu literackiego tak, by zebrać informacje, do jakiego gatunku literackiego należy, jak jest zbudowany, o czym opowiada, jakie problemy porusza; czasami potrzebujemy informacji na temat tego, kiedy i w jakim kontekście utwór powstał. Innymi słowy interpretacja polega na:

- ♦ określeniu, jaki jest sens utworu, jak go rozumiesz, jakie uczucia i refleksje wzbudza, do jakich rozważań skłania,
- ♦ krótkim zaprezentowaniu jego tematyki (o czym jest),
- ♦ opisaniu budowy utworu.

TO WAŻNE!

Interpretacja utworu literackiego nie polega na jego streszczeniu! Interpretując np. powieść, musisz wspomnieć o jej akcji, ale powinieneś jedynie napisać kilka zdań odpowiadających na pytanie „o czym jest ten utwór?”.

W szkole będziesz interpretować zarówno utwory pisane prozą, jak i utwory poetyckie, jednak potrzebne są do tego różne informacje. Zapoznaj się z poniższą tabelką – jak zauważysz, niektóre pytania powtarzają się w obu kolumnach, ale niektóre są zupełnie inne.

Interpretacja utworu pisanego prozą	Interpretacja utworu poetyckiego
♦ Jaki jest tytuł? Co oznacza? ♦ Kto jest autorem? ♦ Czy utwór posiada motto? ♦ Do jakiego gatunku należy? ♦ Jakie są elementy świata przedstawionego (czas i miejsce akcji, bohaterowie, akcja)? ♦ Kto jest narratorem i jaka jest narracja? ♦ Jaki jest główny wątek? Czy są wątki poboczne? Co stanowi punkt kulminacyjny? ♦ Czy jest wyodrębniona puenta? ♦ Jakie tematy, problemy porusza utwór? ♦ Kiedy powstał? Czy ta informacja będzie potrzebna?	♦ Jaki jest tytuł? Co oznacza? ♦ Kto jest autorem? ♦ Czy utwór posiada motto? ♦ Do jakiego gatunku należy? ♦ Kto i do kogo mówi? ♦ O czym mówi, co opisuje? ♦ Czy jest wyodrębniona puenta? ♦ Jak jest skonstruowany utwór (zwrotki, rymy, refren)? ♦ Jakie środki stylistyczne zawiera? ♦ Jakie tematy, problemy porusza utwór? ♦ Kiedy powstał? Czy ta informacja będzie potrzebna?

To może wydawać się trudne, ale wcale takie nie jest. Pomogą w tym informacje i przykłady zebrane w następujących rozdziałach.

Wybrane gatunki literackie

Istnieje wiele gatunków literackich. Niektóre z nich poznasz w klasach IV–VI, inne dopiero w klasach VII–VIII. Jeśli zapamiętasz, jakie cechy gatunkowe posiadają, łatwo rozpoznasz, do jakiego gatunku należy czytany właśnie utwór. Ma to znaczenie dla rozumienia tekstu.

ZAPAMIĘTAJ!

Gatunek literacki – określona forma utworu literackiego, którą można wyróżnić dzięki ściśle określonym cechom posiadanym przez każdy utwór należący do tego gatunku.

Samotność – cóż po ludziach, czym śpiewak dla ludzi?
 Gdzie człowiek, co z mej pieśni całą myśl wysłucha,
 Obejmie okiem wszystkie promienie jej ducha?
 Nieszczęsny, kto dla ludzi głos i język trzodzi:
 Język kłamie głosowi, a głos myślom kłamie;
 Myśl z duszy leci bystro, nim się w słowach złamie,
 A słowa myśl pochłoną i tak drżą nad myślą,
 Jak ziemia nad połkniętą, niewidzialną rzeką.
 Z drzenia ziemi czyż ludzie głąb nurtów docieką,
 Gdzie pędzi, czy się domyślą?

A. Mickiewicz *Dziady* cz. III

Interpretacja utworu prozatorskiego – krok po kroku

Interpretacja krok po kroku na przykładzie powieści *Felix, Net i Nika oraz Gang Niewidzialnych Ludzi* R. Kosika

Autor	Kto jest autorem książki?	Rafał Kosik
Tytuł i podtytuł	Jaki jest tytuł? Co możemy z niego wywnioskować? Czy występuje podtytuł? Jakie informacje zawiera?	<i>Felix, Net i Nika oraz Gang Niewidzialnych Ludzi</i> Główni bohaterowie to Felix, Net i Nika. Książka opowiada o ich przygodach związanych z Gangiem Niewidzialnych Ludzi. Być może to powieść fantastyczna – wspomniana jest niewidzialność, która należy do zjawisk fantastycznych, nieistniejących w rzeczywistości. Podtytuł nie występuje.*
Motto	Czy utwór ma motto?	Powieść nie posiada motto.*
Czas akcji	Kiedy toczy się akcja? Skąd to wiadomo?	Czasy współczesne, ale bliżej nieokreślone. Autor nie podaje dokładnego roku wydarzeń, ale świat przypomina rzeczywistość nas otaczającą.
Miejsce akcji	Gdzie toczy się akcja?	Miejszem akcji jest Warszawa – gimnazjum, do którego chodzą bohaterowie, ich domy, kilka innych budynków, miejsca szkolnych wycieczek.
Bohaterowie	Jacy bohaterowie występują w utworze? Czy to postacie realistyczne, czy fantastyczne? Kto jest bohaterem głównym, a kto drugoplanowym?	Felix Polon, Net Bielecki i Nika Mickiewicz – bohaterowie główni i tytułowi, trójka przyjaciół, uczniowie I klasy gimnazjum. Felix i Net to bohaterowie realistyczni, ale Nika posiada zdolności magiczne i pochodzi z rodziny, w której kiedyś były czarownice, jest więc bohaterką fantastyczną.

* W poniższej interpretacji znajdziesz informacje o tym, jakich elementów utwór nie posiada. W szkole nie musisz tego pisać! W tabelce są zawarte dlatego, abyś zwrócił uwagę, że te elementy są ważne i musisz sprawdzić, czy występują.

LEKTURY OBOWIĄZKOWE

- **Akademia Pana Kleksa** Jan Brzechwa
- **Kajko i Kokosz. Szkoła latania** Janusz Christa
- **Mikołajek** René Goscinny, Jean-Jacques Sempé (wybór opowiadań)
- **Bajki** Ignacy Krasicki (wybrane utwory)
- **Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa** Clive Staples Lewis
- **Pan Tadeusz** (fragmenty) Adam Mickiewicz
- **Chłopcy z Placu Broni** Ferenc Molnár
- **Hobbit, czyli tam i z powrotem** John Ronald Reuel Tolkien
- **Mazurek Dąbrowskiego** Józef Wybicki
- **MITY GRECKIE**
- **LEGENDY**
- **BAŚNIE**
- **BIBLIA**

Jan Brzechwa

Naprawdę nazywał się Jan Wiktor Lesman. Urodził się **15 VIII 1898** roku w Żmerynce na Ukrainie. Ukończył wydział prawa na Uniwersytecie Warszawskim. Swoje pierwsze wiersze publikował w pismach humorystycznych (1920 rok). Ukazały się pod przybranym imieniem (pseudonimem) „Szer-Szeń”. Z zawodu był adwokatem, ale zajmował się przede wszystkim twórczością literacką. Najbardziej znane są jego wiersze dla dzieci. Pisał jednak i dla dorosłych – wydał powieść *Gdy owoc dojrzewa*, w której przedstawił koleje swego życia. Zmarł w Warszawie w **1966** roku. Jest autorem wielu zabawnych wierszy dla dzieci, np. *Kaczka dziwaczka*, *Samochwała*, *Na straganie*, *Skarżypyta*. Napisał także serię powieści, których głównym bohaterem jest niezwykle profesor – pan Ambroży Kleks: *Akademia Pana Kleksa*, *Podróże Pana Kleksa*, *Tryumf Pana Kleksa*.

Fot. Władysław Miernicki – Narodowe Archiwum Cyfrowe

Akademia Pana Kleksa

GATUNEK

Pewniak na teście

Akademia Pana Kleksa jest fantastyczną opowieścią przypominającą baśń. Brak jest jednak typowych dla tego gatunku elementów, nie ma także tutaj charakterystycznego szczęśliwego zakończenia. Filip pokonuje pana Kleksa, chłopcy muszą opuścić Akademię, a sekrety zostają zniszczone.

ZAPAMIĘTAJ!

Baśń – utwór fantastyczny, w którym świat prawdopodobny łączy się ze światem fantastycznym.

Bohaterowie posługują się magicznymi przedmiotami. W wielu baśniach pojawia się uosobienie. Dobro zawsze zwycięża, a zło zostaje ukarane.

Elementy typowe dla baśni

Bohaterowie fantastyczni (pan Kleks, postacie z bajek)

Nieokreślony czas i miejsce akcji

Fantastyczny świat z magicznymi wydarzeniami (furtki do innych bajek, Akademia, zmiany postaci i kształtów postaci)

Magiczne przedmioty (np. pompka powiększająca, magiczny gwizdek, oko Pana Kleksa, kolorowe szkielec, czapka bogdychanów)

Uosobienia i ożywienia (mówiące psy, szpak Mateusz)

Występuje motyw mędrca (pan Kleks)

Elementy różne od baśni

Rozbudowana fabuła, wielość wątków i bohaterów

Dobro nie zwycięża – Golarz Filip pokonuje pana Kleksa

Brak szczęśliwego zakończenia (Akademia znika, Adaś wraca do domu, Pan Kleks zmienia się w guzik)

NARRACJA

Narratorem w utworze jest **Adaś Niezgódka**, który opowiada o zdarzeniach w pierwszej osobie. Wszystko, o czym pisze, poddaje własnej, **subiektywnej ocenie**. Jest to **pamiętnik**, w którym chłopiec podaje czas, miejsce, opisuje zdarzenia, swoje przygody i przeżycia.

CZAS I MIEJSCE AKCJI

Czas akcji obejmuje kilka miesięcy. W pierwszym rozdziale Adaś Niezgódka wyjaśnia, że od **pół roku** jest już uczniem Akademii. Chłopiec opisuje w swoim pamiętniku wydarzenia **od czasu przybycia do nowej szkoły aż do pożegnalnej kolacji wigilijnej**. Nie wiemy dokładnie, kiedy wydarzenia się rozgrywają, ale na pewno nie są to czasy tak bardzo nam odległe – chłopcy jeżdżą tramwajem, zwiedzają fabrykę, Mateusz rozmawia przez telefon. Równocześnie mamy do czynienia z czasem baśniowym, kiedy to Adaś przeżywa fantastyczne przygody.

Miejsce również jest bliżej nieokreślone. Wiemy, że Akademia mieści się z dala od centrum baśniowego miasta i położona jest przy ulicy Czekoladowej, w otoczeniu ogromnego parku, w którego murze znajdują się furtki prowadzące do innych bajek. Niektóre wydarzenia rozgrywają się w innych bajkach, w psim raju.

BOHATEROWIE

♦ **Ambroży Kleks** – bohater główny i tytułowy, **nauczyciel i wychowawca chłopców z Akademii**. Jest średniego wzrostu, bardzo lubi swoje bajecznie kolorowe i o wiele za duże na niego ubranie. Zwykle składa się ono z długiego surduta (długiej, obcisłej marynarki) koloru czekoladowego lub bordo (ciemnoczerwony, buraczkowy), bardzo szerokich spodni, aksamitnej kamizelki barwy cytrynowej oraz sztywnego kołnierzyka i olbrzymiej kokardy zamiast krawata. Osobliwości (coś wyjątkowego, nadzwyczajnego, rzadkiego) stroju pana Kleksa to: wielkie jak śliwki szklane guziki kamizelki, a także niezwykła liczba kieszeni. Jedna z nich jest umieszczona z tyłu surduta – to specjalne miejsce dla szpaka Mateusza. Warto przyjrzeć się twarzy pana Kleksa. Uwagę przyciąga zwłaszcza jego ogromny, ruchliwy nos, na którym tkwią srebrne binokle (okulary bez uchwytów na uszy) w kształcie roweru. Pan Kleks nosi długie wąsy koloru pomarańczy i wspaniałą gęstą brodę, czarną jak smoła. Jego **oczy są mądre, a spojrzenie bardzo przenikliwe** (tzn. pan Kleks wiele odgaduje, domyśla się i spostrzega, patrząc na jakąś osobę lub przedmiot). Głowę pana Kleksa porasta gęsta, rozwichrzona czupryna, która mieni się wszystkimi kolorami tęczy. Opisując twarz profesora, nie można zapomnieć o żółtych i czerwonych piegach. Pan Kleks uważa, że *piegi znakomicie działają na rozum i chronią przed katarem*, dlatego jego twarz jest nimi wprost upstrzona.

Pan Kleks to niezwykła postać. **Potrafi wszystko**: umie unosić się w powietrzu, powiększać przedmioty, leczyć chore sprzęty, ma doskonałą pamięć, przyrządza pyszne potrawy z kolorowych szkiełek i farb, choć sam żywi się pigułkami na porost włosów, które popija tajemniczym zielonym płynem. Kiedy coś zaginie, pan Kleks wysyła oko na oględziny (oglądanie, przegląd) i zguba zaraz się odnajduje.

♦ **Adaś Niezgódka** – drugi z głównych bohaterów, **jeden z uczniów Akademii, ma dwa-ście lat** i już od pół roku jest uczniem pana Kleksa. Wygląda tak, jak większość

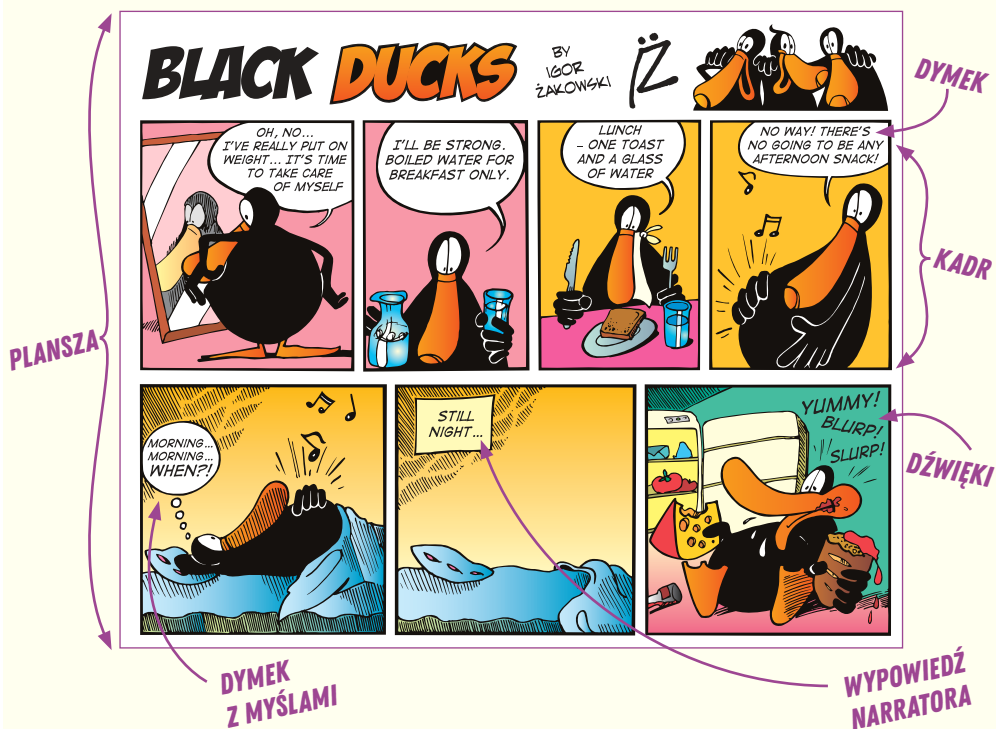
Pewniak na testie

KOMIKS - TO WAŻNE!

Komiks to opowiadanie tworzące narrację za pomocą co najmniej dwóch kadrów z rysunkami (najczęstszą formą komiksu jest zbiór kadrów, zwany planszą). Kadry zazwyczaj zaopatrzone są w teksty narratora (na górze kadru) oraz wypowiedzi postaci (dialogi i monologi) w tzw. dymkach. Niektóre dymki odnoszą się do myśli – często mają formę chmurki. Dźwięki zapisane są słownie. Bohaterowie komiksu często nie starzeją się, a ich charakter zwykle nie ulega zmianie.

BUDOWA KOMIKSU

▲ Przykład komiksu *Black Ducks* Igora Żukowskiego.

René Goscinny, Jean-Jacques Sempé

René Goscinny urodził się w **1926** roku w Paryżu, był synem Polaka i Ukrainki. Jest znany jako autor serii powieści o Mikołajku oraz współautor sławnych komiksów o Asteriksie. Zmarł w **1977** roku.

▲ René Goscinny

▲ Jean-Jacques Sempé

Mikołajek

GATUNEK

Pewniak na teście

Mikołajek to jeden ze zbiorów opowiadań o chłopcu imieniem Mikołaj, jego rodzinie, szkole i kolegach.

NARRACJA

O wydarzeniach opowiada Mikołajek – to on jest narratorem we wszystkich opowiadaniach i to z jego perspektywy poznajemy świat, bohaterów i ich przygody. Narrator wypowiada się w pierwszej osobie liczby pojedynczej, często zwraca się bezpośrednio do czytelnika.

Pewniak na teście

CZAS I MIEJSCE AKCJI

Akcja toczy się **we Francji**. Wydarzenia mają miejsce głównie **w szkole i na placu, a także w domach bohaterów oraz okolicach**. Czas akcji nie jest określony, wiadomo tylko, że **trwa rok szkolny**. Można przypuszczać, że **akcja toczy się w czasach, w których powstawały opowiadania, czyli latach 60. XX wieku**.

BOHATEROWIE

- ♦ **Mikołajek** – główny bohater opowiadań, narrator. Chodzi do młodszej klasy w szkole, gdzie ma wielu kolegów, z którymi przeżywa różne przygody. Lubi bawić się w policjantów i złodziei i jest niezły w grze w kulki. Mieszka z mamą i tatą. Bardzo lubi zwierzęta i chciałby mieć psa, z którym mógłby łąpać przestępców jak na filmach. Marzył też

Pewniak na teście

▲ W Narnii panowała wieczna zima.

Co wydarzyło się po obiedzie

Bóbr opowiadał im o złej czarownicy, o Aslanie i przepowiedni, która głosi:

*Gdy ciało z ciała Adama i kość z jego kości
W Ker-Paravelu na tronie zagości,
Przemięną złe czasy niegodziwości.*

W związku z tym życie dzieci jest w niebezpieczeństwie. Czarownica zrobi wszystko, aby nie dopuścić do objęcia tronów

przez dwóch Synów Adama i dwie Córki Ewy, gdyż to oznacza koniec jej panowania w Narnii, a nawet koniec życia. Opowieści pana Bobra tak wciągnęły wszystkich, że nie zauważono, kiedy zniknął Edmund. Domyślano się, że udał się do Białej Czarownicy. Dzieci musiały jak najszybciej uciekać, aby bezpiecznie spotkać się z Aslanem przy Kamiennym Stole.

W domu czarownicy

Tak jak przewidywano, Edmund udał się do Czarownicy. Ponieważ był pod wpływem czarów, bardzo pragnął ptasiego mleczka i chciał zostać królem, chętnie również odpłaciłby Piotrowi za to, że ten nazwał go potworem. Edmund miał jednak mieszane uczucia, z jednej strony chciał wierzyć w szlachetne zamiary królowej, z drugiej strony czuł, że jest zła i okrutna. Idąc po stromych, skalistych i zarośniętych ścież-

kach, bez płaszcza, dotarł do Domu Czarownicy. Był to zamek o spiczastych, wysokich wieżach. Na dziedzińcu stały przerażające kamienne posągi wilków, niedźwiedzi, lisów i dzikich kotów. W końcu Edmund stanął przed obliczem Najjaśniejszej Królowej, donosząc jej o przybyciu rodzeństwa do Narnii. Na wieść o Aslanie Królowa kazała zaprzęgać sanie.

Czary zaczynają tracić swą moc

Tymczasem pani Bobrowa spakowała prowiant i rodzeństwo wyruszyło na spotkanie z Aslanem. Po drodze spotkali Świętego Mikołaja, który wręczył im prezenty. Pani Bobrowa dostała nową maszynę do szycia, pan Bóbr po powrocie do domu miał zastać ukończoną i naprawioną tamę.

Piotr otrzymał tarczę i miecz, Zuzanna – łuk i róg z kości słoniowej. Łucja zaś otrzymała w prezencie mały sztylet i buteleczkę z czarodziejskim płynem, który przywracał zdrowie i leczył każdą ranę. Po spożyciu posiłku ruszyli w dalszą drogę.

Aslan jest blisko

Królowa również szykowała się do drogi. Edmund liczył na ptasie mleczko, niestety dostał tylko kawałek suchego chleba. Czekąca go ciężka podróż. Przemarznięty i głodny, marzył o ciepłym śniadaniu, zwłaszcza gdy zatrzymali się w lesie przed uczującymi zwierzątkami. Królowa jednak wpadła we wściekłość na wieść o Świętym Mikołaju, który podarował zwierzątkom smakołyki, i swoją różdżką zamieniła je w kamienie. Edmundowi zrobiło się żal zwierzątek zamienionych w kamienie, bła-

gał Czarownicę, by tego nie robiła, stanął w ich obronie. Za to Czarownica wymierzyła mu siarczysty policzek.

Ruszyli przed siebie, wkrótce mróz zaczął ustępować, przyroda zaczęła się zmieniać, sanie zaryły w błocie, dalszą drogę musieli pokonywać pieszo. Karzeł związał Edmunda i prowadził go, poganiając batem. Czarownica spieszyła się coraz bardziej z powodu rozprzestrzeniających się znaków nadejścia wiosny.

Pierwsza walka Piotra

Dzieci też zauważyły, że Aslan powrócił do Narnii, zima ustąpiła, zakwitły kwiaty. Dotarli na zieloną łąkę, w środku której wznosił się Kamienny Stół. Z boku ustawiono wielki namiot z żółtego, świetlistego jedwabiu. Namiot wyglądał wsporniale w świetle słońca, miał szkarłatne wiązania i drążki wykonane z kości słoniowej. Wśród najdziwniejszych istot stał Wielki Lew Aslan. Dzieci były przerażone jego mocą, siłą bijącą z wielkich, przenikliwych

oczu. Po wymianie pozdrowień minął lęk, poczuli głęboki spokój. Dziewczynki udały się do namiotu i zajęły się przygotowaniami do uczy. Aslan pokazał Piotrowi zamek Ker-Paravel, który miał się stać wkrótce jego siedzibą jako króla. Wtem usłyszeli dźwięk rogu, wzywający na pomoc. To ogromny wilk zaatakował Zuzannę. Piotr ruszył jej na ratunek, dobył swego miecza i zabił wilka, zostając Pogromcą Wilka.

Wielkie czary z zamierzłych czasów

Wmrocznym wąwozie Czarownica z kartem zastanawiała się nad swoim położeniem, postanowiła nie uciekać i złożyć Edmunda w ofierze. Nagle zosta-

li zaatakowani przez centaury, jednorożce, jelenie i ptaki, wysłane przez Aslana w posąg za wilkami, które napadły na Zuzannę. Uwolniono Edmunda i ruszono do obozu.

Definicja	Cel zastosowania	Przykład
Zgrubienie – wyraz pochodny określający osobę lub rzecz większą od nazwanej wyrazem podstawowym.	- wyolbrzymia, zdradza negatywny stosunek, niechęć, ironię, ale też może wyrażać żartobliwy stosunek lub sympatię - nadaje emocjonalny charakter wypowiedzi – zdradza nastawienie do danej osoby lub rzeczy	<i>Brody ich długie, kręcone</i> wąsiska, <i>Wzrok dziki, suknia plugawa</i> (...). A. Mickiewicz <i>Powrót taty</i>

Budowa wiersza

Charakterystyczną cechą wierszy jest ich **rytm, czyli rodzaj melodyjności tekstu**, którą wyraźnie słychać, gdy czyta się utwór na głos. Taki efekt poeta osiąga przez:

- ♦ nadanie utworowi **określonej budowy** – podział na **zwrotki**, zastosowanie określonej **długości wersów**, **użycie rymów**, czasem także dodanie **refrenu**,
- ♦ **użycie określonego języka** – często autor dobiera wyrazy tak, by powtarzały się w nich określone litery, przez co uzyskuje określony **efekt dźwiękowy** przy głośnym czytaniu (**dźwiękonaśladowictwo**).

Co wpływa na rytmiczność wiersza?

Cechy decydujące o rytmie wiersza to:

- ♦ taka sama liczba sylab w wersie,
- ♦ obecność rymów,
- ♦ powtarzające się fragmenty (refren),
- ♦ podobieństwo brzmieniowe słów.

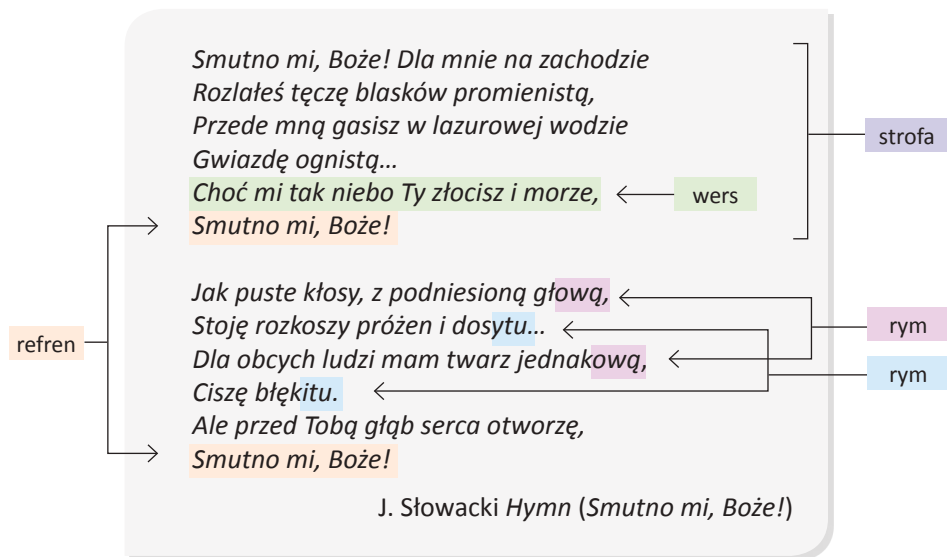
ZAPAMIĘTAJ!

Wers – to pojedyncza linijka wiersza.

Strofa (zwrotka) – powtarzający się układ wersów oddzielonych od siebie graficznie (najczęściej odstępem, często też wcięciem).

Refren – wers lub grupa wersów, które powtarzają się regularnie w utworze.

Rym – powtarzające się, podobne brzmieniowo zakończenia wyrazów w wersach.

Wers może mieć różną długość. Najczęściej spotykane długości wersów to 8, 9, 11 i 13 sylab. Niektóre wiersze mają wszystkie wersy tej samej długości, w innych pojawia się regularny układ wersów o różnych długościach, a w jeszcze innych długość wersów się zmienia i jest zupełnie nieregularna.

W wersach mających osiem lub więcej sylab pojawia się **średniówka** – miejsce, gdzie czytając, robisz przerwę na oddech, wypadające zwykle mniej więcej w połowie długości wersu, np.:

„Powiedział mi – rzekł Mieszek / – przystowie niedźwiedzie:

13 sylab,
średniówka (7 + 6)

Że prawdziwych przyjaciół / poznajemy w biedzie”.

13 sylab,
średniówka (7 + 6)

A. Mickiewicz *Przyjaciele*

Strofa także może mieć różną długość, najczęściej ma 4 wersy, ale może mieć np. 2, 6 czy 8 wersów. W niektórych wierszach nie ma podziału na strofy, są też wiersze, w których strofy mają różną liczbę wersów.

Rymy

W wierszach występują **różne rodzaje rymów**. Należy opisywać je z uwzględnieniem dwóch kategorii: **które wersy się ze sobą rymują** oraz **jak wyglądają rymujące się części wyrazów**.

Wielkanocny pacierz

Osobą mówiącą w wierszu jest **człowiek wierzący, chrześcijanin** (odwołuje się do wielu motywów związanych z Wielkanocą). Jest już starszy, co możemy wywnioskować z faktu, że wspomina o wielu minionych procesjach wielkanocnych, które widział. **Mówi o własnej niedoskonałości**, stwierdza, że serce ma *byle jakie*, że **stara się żyć zgodnie z zasadami swojej wiary, ale jest to trudne** i ciągle coś kusi go, by postępował inaczej (*moja świętość dziurawa / na ćwiartce włoska się buja*). On tymczasem **chciał być dla ludzi wzorem**, znakiem obecności Boga (*srebrnym aniołem; gorejącym krzakiem* – są to nawiązania do sposobów, w jaki według Biblii Bóg objawiał ludziom swoją wolę). Jest zawiedziony sam sobą, smutny – *łzę swoją trzymam / jak złoty kamyk z procy*. **Pragnie jakiegoś pocieszenia**, np. życzliwego spojrzenia papieża albo znaku obecności Matki Boskiej, **ale go nie znajduje** (*żeby choć papież spojrzął / na mnie – przez białe swe palce*; „patrzeć na kogoś przez palce” to znaczy patrzeć pobłażliwie, wybacząc błędy). Na koniec uświadamia sobie, że **wszystkie jego zmartwienia zrozumie Chrystus**, który potrafi *sumienia wywrócić podszewkę*, czyli zna najgłębsze myśli, pragnienia i motywacje każdego człowieka. To dzięki Niemu – mimo swoich grzechów i wad – wciąż może mieć nadzieję na życie wieczne.

W wierszu występują liczne środki stylistyczne.

Środek stylistyczny	Przykład	Funkcja
przenośnia	<i>mały Baranek (...)</i> sumienia wywróci podszewkę	wzbogacenie obrazowania
porównanie	<i>łzę swoją trzymam / jak złoty kamyk z procy</i>	wzbogacenie obrazowania, zainteresowanie odbiorcy
powtórzenie	<i>żeby choć papież spojrzął (...)</i> <i>Żeby choć Matka Boska (...)</i>	zrytmizowanie wiersza, zwrócenie uwagi odbiorcy
epitet	<i>srebrnym aniołem, gorejącym krzakiem, we mgłę niebieskiej, czerwoną chorągiewkę</i>	wzbogacenie obrazowania, nadanie plastyczności

W klasie

Bohaterami wiersza są **uczniowie rozrabiający w klasie w czasie przerw i lekcji oraz Anioł Stróż, który im się przygląda**. W grupie panuje wesoła, swobodna atmosfera. Dzieci są hałaśliwe, psotne i radosne. Zaskakująca jest reakcja anioła, który nie karci uczniów, lecz stwierdza, że taka zabawa mu się podoba, jest pobłażliwy dla rozrabiaków. **Patrzy przez palce na ich wybryki**, bo wie, że taka jest dziecięca natura. Jego wypowiedź sprawia, że tekst jest zabawny.

Pewniak na teście

Utwór nie jest podzielony na strofy, brak w nim interpunkcji. Jest bardzo dynamiczny dzięki nagromadzeniu czasowników, takich jak: *ryczą, dokazują, szczują, biją, piszczą, wyją*.

Danuta Wawiłow

Jesienią

Podmiot liryczny wiersza *Jesienią* zastanawia się, co będzie robił, gdy nadejdzie ta smutna pora roku. Zazwyczaj jest wtedy wietrznie, ponuro i deszczowo, jednak spoglądanie przez okno na jesienną aurę i słuchanie szumu deszczu może zainspirować do napisania wiersza. Wydaje się więc, że **każdy czas ma w sobie coś dobrego**. Przed smutkiem i chłodem jesieni można natomiast schronić się w baśniowej krainie poezji.

Kałużyci

Utwór *Kałużyci* opisuje **dzieci bawiące się na podwórku**. Niezależnie od pogody każde znajduje tam jakieś zajęcie. W wierszu pojawia się wiele **neologizmów** (słów stworzonych przez poetkę, których nie znajdziesz w słowniku). **Nazywają one wykonawców określonych czynności**. Kałużyci czyszczą kałuże, błociści usuwają błoto z chodników, szyszko-wiści obrzucają się szyszkami, kocistki natomiast – karmią kota cukierkami. Zabawy te są bardzo zwyczajne, jednak dzieci są w nie bardzo zaangażowane, nie potrzebują wyszukanych zabawek, aby miło spędzać czas. Podmiotem lirycznym jest prawdopodobnie rodzic, który z sympatią obserwuje bawiące się dzieci. Żartobliwie nazywając grupy bawiących się dzieci, podmiot zwraca uwagę, że przy takich zajęciach trudno się nie ubrudzić.

Latem

Osoba wypowiadająca się w wierszu **informuje czytelnika, że leży w parku na trawie**. Ten fakt jest **punktem wyjścia do dalszych stwierdzeń** – park jest w Warszawie, Warszawa w Polsce, Polska na Ziemi, a Ziemia – wędruje *pośród gwiazdnej przestrzeni*. Z tej perspektywy podmiot liryczny czuje się *mały jak maleńkie ziarenko*. Nie jest to jednak powodem do smutku – **nastrój w wierszu jest beztrojski**, spokojny, dzwonią tramwaje, po niebie płyną chmury, lata szybowiec, wokół rosną drzewa, trawa, latają ważki i biedronki, kwitną mleczce. Jest miły, przyjemny dzień.

W wierszu występuje niewiele środków stylistycznych. Można znaleźć porównanie: *mały jak maleńkie ziarenko*, a także epitety: *chmurami wielkimi, drzewami wielkimi, maleńkie ziarenko, gwiazdnej przestrzeni*. Służą one podkreśleniu **kontrastu małego człowieka i ogromnej, niezmiernie przestrzeni kosmosu**, w jakiej ten człowiek się znajduje.

Antoni Wic

Noc

Podmiotem lirycznym wiersza jest **uosobiona noc**, która przychodzi, gdy zaczyna zmierzchać i księżyc pojawia się na niebie. Cichną wtedy nawet świerszcze.

PRZYPOMNIJ SOBIE!

Uosobienie – nadawanie ludzkich cech. W tym wierszu noc przychodzi, wita się, mówi, śpiewa kołysankę.

Ważne pojęcia

Aby prawidłowo napisać rozprawkę, musisz **bezbłędnie rozróżniać, czym jest teza, a czym hipoteza.**

Teza	Twierdzenie, którego autor jest pewien, np. <i>Czytanie książek jest pożyteczne.</i> Argumenty użyte w rozprawce będą wyłącznie ją potwierdzać. Teza to potwierdzona hipoteza.
Hipoteza	Twierdzenie, którego autor nie jest pewien lub które wymaga sprawdzenia, np. <i>Znajomość literatury może pomagać w poznawaniu nowych ludzi.</i> Argumenty stosowane w rozprawce mogą zarówno ją potwierdzać, jak i jej zaprzeczać. Postawienie tezy nie wyklucza możliwości przytoczenia hipotezy (i odwrotnie). Tezy można podpieierać hipotezami, a hipotezy udawadniać tezami.
Argument	Dowód przytaczany w celu potwierdzenia jakiegoś sądu, np. <i>O konieczności czytania książek świadczy to, że dzięki nim wzbogacamy zasób słownictwa.</i>
Kontrargument	Dowód przytaczany w celu obalenia jakiegoś sądu, np. <i>Książki mają nieraz negatywny wpływ na rozwój człowieka, gdyż intensywne czytanie może prowadzić do pogorszenia się wzroku.</i>

1. Rozprawka zmusza jej autora do **zajęcia jasno wyrażonego stanowiska wobec tematu.** Wymaga również, by to **stanowisko w sposób należyty uzasadnić**, posługując się **argumentami.**
2. Wyboru sposobu argumentowania dokonuje autor rozprawki. Najlepiej jest wypisać wszystkie argumenty w brudnopisie, a następnie uszeregować je według pewnego kryterium, np. ważności, siły oddziaływania na czytelnika, stopnia wiarygodności itp.
3. Najtrudniejszy problem pojawia się wówczas, jeżeli w rozprawce chcesz przedstawić argumenty za i przeciw. Możesz to uczynić wyszczególniając, np. najpierw wszystkie argumenty przemawiające za, a następnie przeciwko tezie, albo zastosować schemat następujących bezpośrednio po sobie argumentów i kontrargumentów.

RODZAJE ROZPRAWEK

DEDUKCYJNA – Z TEZĄ	INDUKCYJNA – Z HIPOTEZĄ
♦ Na wstępie formułujesz tezę, co do słuszności której jesteś przekonany. ♦ W rozwinięciu przedstawiasz argumenty. ♦ W zakończeniu przytaczasz ponownie (teraz już udowodnioną) tezę.	♦ Na wstępie stawiasz hipotezę (twierdzenie nie w pełni uzasadnione, wymagające sprawdzenia). ♦ W rozwinięciu starasz się podawać takie argumenty, które będą w stanie hipotezę zamienić w tezę. ♦ W zakończeniu zamieszczasz tezę jako wniosek z twoich rozważań, odpowiedź na pytanie itp.
1. Teza (pewność, że jest tak). 2. Argumenty przemawiające za słusznością tezy (na korzyść tezy, broniące tezy). 3. Potwierdzenie tezy (podsumowanie argumentów, wyciągnięcie wniosków, ewentualne ustalenie zadań do realizacji).	1. Hipoteza (przypuszczenie, że może być tak). 2. Argumenty przygotowujące tezę, starające się dowieść słuszności hipotezy lub próbujące ją obalić. 3. Teza udowodniona przez przytoczone argumenty.

Słowa, których musisz użyć!

Przykładowe zwroty zaczynające wypowiedź	<i>Nawiązując do tematu... Moja odpowiedź na pytanie zawarte w temacie jest... Temat zakłada, że... Temat sugeruje wiele możliwości, jednak... Odpowiedź nie wydaje się być prosta, dlatego stawiam hipotezę...</i>
Wyrażenie swoich poglądów na określony temat	<i>Według mnie... Moim zdaniem... Jak sądzę... Uważam, że... Mój sąd opiera się na następujących dowodach... Jestem przekonany, że...</i>
Przykładowe zwroty łączące poszczególne części (argumenty) w całość	<i>Kolejną sprawą, którą chcę poruszyć... Nie wolno też pominąć... Trzeba także pamiętać o... Warto również zauważyć, że... Należy zaznaczyć, iż ... Pragnę też zwrócić uwagę na... Nie przemawia do mnie argument, że... A oto inne spojrzenie na... Należy też rozważyć racje przeciwnie... Przeciwnicy wysuwają swoje kontrargumenty...</i>
Przekonanie odbiorcy (adresata) do swoich poglądów	Pytania retoryczne: <i>Czyż nie mam racji? Czy trzeba mocniejszego dowodu? Czy pozostają jeszcze jakiegokolwiek wątpliwości?</i> Stwierdzenia: <i>Oczywiste jest... Nie ulega wątpliwości, że... Rzecz tak oczywista nie wymaga dowodów, jednakże... (tu podajesz dowód)</i>
Przykładowe zwroty sygnalizujące własne zdanie autora, które mogą zacząć wypracowanie	<i>Myślę, że... Uważam, iż... Według mnie... Śmiem twierdzić... Moim zdaniem... Niestety, nie podzielam opinii, że... Wbrew temu, co mówią inni, potępiam takie stanowisko, gdyż...</i>

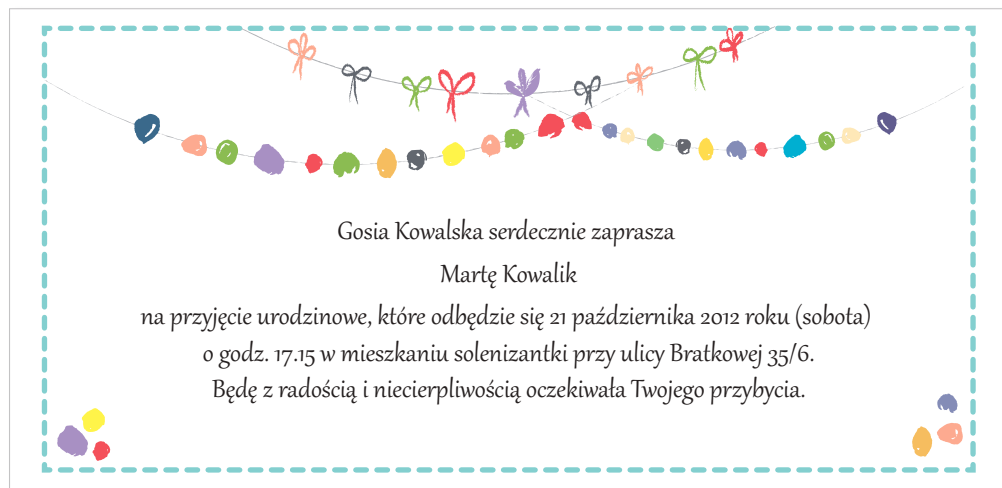
Gotowe zwroty!

*Serdecznie / gorąco / uprzejmie zapraszam...
Z prawdziwą przyjemnością zapraszam...
Z uczuciem prawdziwej radości...
W imieniu przyjaciół i własnym...*

*Miło mi...
Pragnę serdecznie...
Mam zaszczyt zaprosić...
Przypadł mi w udziale zaszczyt...
Cieszę się, że mogę...*

PRZYKŁADY ZAPROSZEŃ

Zaproszenie dla koleżanki na urodziny

Zaproszenie na ślub i wesele

KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

- Fonetyka
- Fleksja
- Składnia
- Zróżnicowanie języka
- Elementy retoryki

pod + względem → pod względem

na + pewno → na pewno

Takie połączenia to **wyrażenia przyimkowe**.

UWAGA!

Wyrażenie przyimkowe, które stanowi **przyimek** wraz z **rzeczownikiem**, zwykle pisze się rozdzielnie, np.: *na wylot, na pewno*; razem należy pisać takie połączenia tylko, jeśli jest to zgodne ze zwyczajem, np.: *natychmiast, naprawdę*.

Wyrażenie przyimkowe to często stosowany termin, nie jest to jednak nowa część mowy, ale termin pomocniczy stanowiący **nazwę wyrażen złożonych** z przyimka i rzeczownika, pisanych zarówno razem, np.: *naprawdę*, jak i osobno, np.: *na pewno, pod stołem, nad fotelem*.

Spójnik

- ◆ Do najczęstszych spójników należą: *i, a, ale, lecz, bo, że, ponieważ, gdy, jeżeli*.
- ◆ Do najczęstszych spójników, za pomocą których łączymy zdanie podrzędne, należą: *że, iż, aby, ażeby, żeby, jeśli, jeżeli, gdyby, gdy, choć, choćby, chociaż, ponieważ, gdyż, bo*. Używając któregoś z nich, zawsze stosujemy przecinek. Spójniki, przed którymi **zawsze stawiamy przecinek**, to również: *ale, lecz, dlatego, więc, zatem, toteż*.
- ◆ W zapamiętaniu **spójników, przed którymi nie należy stawiać przecinka**, pomoże wierszyk:
*czy, lub, bądź,
ani, ni,
tudzież, oraz,
albo, i.*

ZAPAMIĘTAJ!

Spójnik to nieodmienna część mowy, która wiąże, łączy, spaja wyrazy w zdania.

UWAGA!

Powtórzenie któregoś z tych spójników wymaga postawienia przecinka, np.: *i to, i tamto; ani on, ani ona*.

Wykrzyknik

ZAPAMIĘTAJ!

Wykrzykniki to nieodmienne wyrazy, którymi zaznaczamy w mowie nasz stan emocjonalny, np. wyrażamy radość, zdziwienie, smutek, podziw.

- ◆ Przykłady
ach! ech! och! hej! hop! hejże! hola! hen! halo! o! ha! fe!

Partykuła

ZAPAMIĘTAJ!

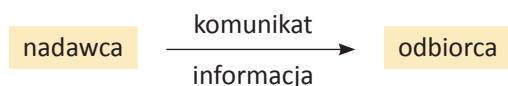
Partykuła jest wyrazem **nieodmiennym**, który **podkreśla znaczenie** całej wypowiedzi lub zmienia jej sens.

- Do partykuł modyfikujących, czyli zmieniających sens wypowiedzi, należą:
- ♦ partykuła **czy**, za pomocą której nadajemy zdaniu charakter pytania, np.: *Czy Zosia już przyszła?*;
  - ♦ partykuła **-by**, za pomocą tej partykuły ujmujemy czynność jako przypuszczalną, np.: *Poszedłbym na spacer, gdybym miał czas; Zosia przyszłaby do mnie*;
  - ♦ partykuła **niech** (lub **niechaj**) wyraża rozkaz lub życzenie, np.: *Niech oni wreszcie się nauczą*; taką samą funkcję spełnia partykuła **obys**, np.: *Obyś się nie mylił*;
  - ♦ partykuła przecząca **nie**, za pomocą której zaprzeczamy treści wyrazu lub zdania, np.: *Nie lubię cię*;
  - ♦ do partykuł **wzmacniających** znaczenie wyrazu należy np.: partykuła **-że**, pisana łącznie, np.: *Chodźże tu; Idźże już stąd*; podobnie jest z partykułą **no** – np.: *Chodź no tu do mnie!*

Składnia – nauka o zdaniu

Jak się porozumiewamy?

Porozumiewanie się to przekazywanie przez **nadawcę** (mówiącego) pewnych treści **odbiorcy** (słuchającemu).

ZAPAMIĘTAJ!

Zdanie to wyraz lub zespół wyrazów zawierających jakąś myśl. Nie każda wypowiedź jest zdaniem – mianem zdania określamy tylko tę wypowiedź, która **zawiera orzeczenie**, czyli **osobową formę czasownika**, np.: *Myszę o wakacjach*.

Porozumiewać możemy się w różny sposób. Aby żyć w społeczeństwie, człowiek musi komunikować się z innymi ludźmi, dlatego to, jak przekazujemy myśli, jest sprawą bardzo istotną. Człowiek najczęściej przekazuje informacje w formie **zdań**.

SZKOŁA PODSTAWOWA

na 100%

Język polski to przedmiot, którego podstawa programowa jest bardzo obszerna, dlatego uczniowie będą potrzebowali wsparcia, by przyswoić taki ogrom informacji. Z pomocą przychodzi **REPETYTORIUM SZKOŁA PODSTAWOWA Język Polski dla klas 4-6**, które prezentuje **cały wymagany materiał**, skupiając się na treściach najbardziej potrzebnych.

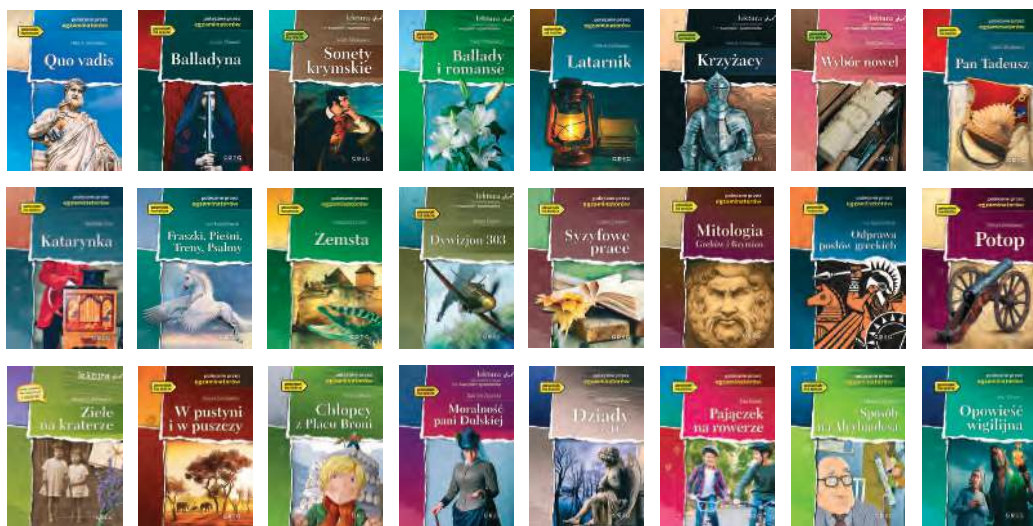
Są tu dokładne omówienia lektur i wierszy (**streszczenia, charakterystyki, problematyka, interpretacja poezji**) oraz **część teoretyczno-językowa**. Użyto nowoczesnych form graficznych – tabel, schematów, wykresów. Wielkim atutem jest wskazanie treści, które najczęściej pojawiają się na sprawdzianach – oznaczono **znaczkami „pewniak na teście”**.

Każdy uczeń polubi naukę z tą książką. Polecam!
mgr Marek Kotlarczyk

pewniak na teście

Lektury Grega. Zaufaj sprawdzonej marce!

Najnowsze wydania zawierają **odpowiedzi na pytania z podręczników i testów**.

Pełnej oferty szukaj w najlepszych księgarniach.

GREG
WYDAWNICTWO

Wydawnictwo GREG
ul. Klasztorna 2B ■ 31-979 Kraków
www.greg.pl

ISBN 978-83-8186-192-2

9 788381 861922